

Edward Grott

"U podstaw dialogu o edukacji. Teoria i praktyka kształcenia w dialogu i perspektywie. Edukacyjne problemy czasu globalizacji w dialogu i perspektywie", Anna Karpińska, Białystok 2003 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 1, 721-723

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wielowymiarowego tłumaczenia świata jest rywalizacja poszczególnych ujęć i punktów widzenia. Dzieje się tak wtedy, gdy na jednej płaszczyźnie umieszcza się teorie przyrodnicze i ich teologiczne „uzupełnienia”, impresje artystyczne i komentarze metafizyków. Istotna jest umiejętność dostrzeżenia, że tą samą rzeczywistość można opisywać za pomocą zróżnicowanych środków poznawczych, i że wszystkie te opisy mają obiektywną wartość dla naszego pojmowania świata. Teza o przydatności różnych języków i metod badawczych do studiów odmiennych aspektów rzeczywistości natrafiała na zdecydowane sprzeciwy w okresie, gdy próbowano znaleźć jeden, idealny język, który miał gwarantować możliwie maksymalny obiektywizm badawczy przez rejestrację czystych faktów. Dziś wydaje się być oczywistym, że czyste fakty nie istnieją. Nasza percepcja rzeczywistości i struktura materiału wrażeniowego zawiera już w sobie pewien element interpretacji. Nie jesteśmy w stanie uwolnić faktów od obciążenia teoretycznego. Tak w życiu codziennym jak i w nauce na to, co faktycznie widzimy wpływa to, co spodziewamy się zobaczyć a także pojęcia, jakimi się posługujemy. Można mówić o czynnym współudziale poznającego podmiotu w konstruowaniu rzeczywistości. Wszystko, nawet język, jakim opisujemy nasze obserwacje, pozostaje pod wpływem uprzednio przyjętych teorii. Używane do opisu świata terminy i kategorie, za pomocą których klasyfikujemy zjawiska, zależą od tego, jakiego typu regularności spodziewamy się znaleźć. Przyjmowane przez uczonoego przed przystąpieniem do badań założenia, ujawniają się w sposobie stawiania problemu, typie budowanej aparatury i zbiorze parametrów uważanych za istotne.

Ta dłuższa dygresja ukazuje jak inspirująca jest nowa książka ks. Zbigniewa Łepki. Jeśli dodać, że jest napisana dobrym stylem i językiem, że zawiera obszerną bibliografię, myślę iż nie trzeba jeszcze innej zachęty aby po nią sięgnąć.

Andrzej Abdank-Kozubski

Anna Karpińska (red.), *U podstaw dialogu o edukacji* (ss. 270), *Teoria i praktyka kształcenia w dialogu i perspektywie* (ss. 489), *Edukacyjne problemy czasu globalizacji w dialogu i perspektywie* (ss. 261), Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 2003.

Z przyjemnością zapoznałem się z tryptykiem pod redakcją Pani prof. dr hab. Anny Karpińskiej obejmującym trzy pozycje literaturowe będące pokłosiem Augustowskiej Konferencji Naukowej.

Jako nauczyciel poradni psychologiczno-pedagogicznej, szkoły podstawowej a obecnie gimnazjum, z wieloletnim stażem pedagogicznym, w studiowanym tekście poszukiwałem wskazań praktycznych, które wzbogaciłyby mój warsztat pracy i ugruntowały moje przekonania w tym względzie.

Książki *U podstaw dialogu o edukacji, Teoria i praktyka kształcenia w dialogu i perspektywie, Edukacyjne problemy czasu globalizacji w dialogu i perspektywie*, tworzone były przez grono wybitnych specjalistów nauk humanistycznych, teoretyków i praktyków. Treści wzajemnie się uzupełniają i przenikają.

Da się zauważyć, że z punktu widzenia praktyki pedagogicznej osią tryptyku jest pozycja *Teoria i praktyka kształcenia w dialogu i perspektywie*. To w niej zawarte zostały wieloletnie, praktyczne doświadczenia autorów dotyczące osób uczestniczących w procesie kształcenia – nauczyciela, ucznia, rodzica. Wsparte to zostało ciekawymi wystąpieniami rozwijającymi jakże interesującą problematykę procesu dydaktycznego w ujęciu innowacyjnym. Nowe spojrzenie na cele kształcenia, treści kształcenia, strategię, metody nowoczesnego nauczania – uczenia przydają splendoru tej publikacji.

Nie zabrakło w tym tomie elementów wzbogacających proces dydaktyczny. Autorzy wystąpień doskonale zdawali sobie sprawę, że w istocie kończy się era tablicy i kredy a jej rolę stopniowo przejmują multimedia. Niezwykle ważne jest – jak pisze Anna Karpińska w przedmowie do książki – „pielęgnowanie i doskonalenie sprawdzonych metod i form pracy dydaktycznej ale swoistą sprawą staje się kształcenie dystansowe a terazniejszością są wykorzystanie technik komputerowych i interakcji edukacyjnej oraz nowych środków i form komunikowania się”.

Rozmowa nauczyciela – ucznia – rodzica to swoisty dialog. Dialog pielęgnowany i wzmacniający edukacyjne wartości. Autorzy tej części tryptyku (*U podstaw dialogu o edukacji*) postawili szereg pytań refleksyjnych dotyczących zaufania, wręcz „pedagogiki zaufania”, priorytetu wartości, tolerancji (otwarcie na „inność”), optymizmu, nadziei łącząc odpowiedź na nie z wartościami uważanymi powszechnie za uniwersalne – prawdą, dobrem i pięknem.

Wyraźnie rysuje się tu dążenie piszących do wprowadzenia symboliki dialogu w szeroko rozumiany proces wychowania. Czerpanie z tradycji wychowania, w tym z jego nurtu patriotyczno-religijnego wzbogaca dzisiejszy szkolny proces dydaktyczno-wychowawczy. Prawdą jest też to, że ważną rolę w wychowaniu odgrywają wartości ogólnoludzkie przyjęte w określonej kulturze.

Praktyka pedagogiczna dowodzi że, a autorzy poszczególnych dysertacji to potwierdzają, idealnym byłoby aby system wartości preferowanych i rzeczywistych nauczycieli i ich podopiecznych był zbliżony. Po-

wyższe wiąże się z trzecią i ostatnią częścią tryptyku (*Edukacyjne problemy czasu globalizacji w dialogu i perspektywie*).

Problemem budzącym duże zainteresowanie w dobie współczesnej jest wychowanie. Twierdzenie postrzegające wychowanie jako rozwój, konieczność społeczeństwa wychowującego a w tym kontekście praktyczne wskazanie na środowisko wychowawcze szkoły jako jedną z aktywniejszych części społeczeństwa wychowującego jest kanwą tej książki. Autorzy dostrzegli również niedoskonałości opiekuńczej funkcji szkoły i rodziny co ma przełożenie na patologię wśród młodzieży i wymaga „konkretnych działań edukacyjnych mieszczących się w nurcie profilaktyki społecznej w celu nauczania młodych ludzi panowania nad własnym życiem”. Autorzy w zarysie przedstawili koncepcję powyższego.

W tym miejscu należy się odnieść do problemu – globalizacja a szkoła polska. Stwierdzenie, że szkoła XXI wieku to „ucząca się szkoła” jest prawdą. A strategię uczenia się przez całe życie, równość szans życiowych dzieci i młodzieży, wskazanie na kompetencje a nie na wyniki ucznia tylko powyższe czynią wiarygodnym. Natomiast otwartym pozostaje pytanie o Polską Szkołę po maju 2004 roku.

Edward Grott

C.H. Walker, S.P. Hopkin, R.M. Silby, D.B. Peakall: *Podstawy ekotoksykologii*, WN PWN, Warszawa 2002

W ostatnich latach ekotoksykologia rozwinęła się w odrębny przedmiot o charakterze interdyscyplinarnym, a początki tej książki sięgają 1991 r. Zaczęło się od kursu magisterium na Uniwersytecie w Reading w Anglii. Czterej Autorzy tego kompedium: C.H. Walker, S.P. Hopkin, R.M. Sibly i D.B. Peakall - spotkali się właśnie w Reading. I tu na miejscowym uniwersytecie wykorzystując swoją wiedzę i doświadczenia z różnych dziedzin: chemii, zoologii, agrochemii, matematyki i biologii - rozpoczęli badania i wykłady związane z ekologią, aż w końcu ich zainteresowanie skupiło się na ekotoksykologii. I tak owocem tych zainteresowań stał się podręcznik uniwersytecki „Podstawy ekotoksykologii”.

Książka składa się z trzech części i jest nieocenionym kompedium wiedzy z zakresu ekotoksykologii, stanowi oryginalne podejście do zagadnienia i uzupełnia rodzimy stan wiedzy na ten temat. Część pierwsza opisuje zanieczyszczenia i ich wnikanie do środowiska, druga - poświęcona jest skutkom oddziaływania zanieczyszczeń na organizmy żywe, a trzecia - skutkom działania zanieczyszczeń na populacje i zespoły.